

Schriftlezing: Prediker 3:1-15; Handelingen 14:8-20

Tekst: Prediker 3:12-15

Ps. 145:1,3,4 (aanvangslied)

Ps. 49:1,2 (na Pred. 3)

Ps. 107:1,12,13 (na Hand. 14)

Lb. 350:1,2,3,4 (na preek)

Gez. 123:1 (na HC 9,10)

Ps. 67:1,2,3 (slotzang)

Gehouden te: Baflo, 07-11-12 (19.30 u.)

Thema: Bekijk je werk en dank de HEER!

Want: 1. God geeft het goede en 2. zijn werk is eeuwig.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters,

Doet God aan recycling?

Daar lijkt het wel op getuige Predikers woorden in vers 15: *"Wat er is, was er al lang; wat zal komen, is er altijd al geweest. God haalt wat voorbij is altijd weer terug."*

Zijn dus de wereld en de mensengeschiedenis één grote kringloopwinkel in Gods hand?

Het recyclen van producten en materialen is een goede zaak, gelet op het milieu en de eindigheid van de aarde en de materie. In de laatste jaren is daar terecht meer aandacht voor gekomen. Je kunt afgeschreven en afgedankte spullen op de afvalberg kieperen. Maar je kunt het beter hergebruiken, recyclen. Kost in elk geval minder nieuwe grondstoffen.

Het bekendste voorbeeld van recycling is het inzamelen van oud papier voor hergebruik. Mijn brieven worden krant. Mijn kranten worden opnieuw krant of toilet papier. Landbouwplastic wordt verwerkt tot zwarte paaltjes, die hier en daar langs de weg of de stoep staan.

Van de glasbakken wordt ruim gebruik gemaakt.

We zamelen oude mobieltjes in om de gebruikte edelmetalen er uit te halen. Of om op te knappen, zodat ze nog weer dienst kunnen doen in de derde wereld. Onze afdankertjes doen we daar heen. Hebben de mensen daar ook wat.

Recycling is een goede zaak en voor ons, christenen, een zaak van verantwoord omgaan met de schepping, met wat God ons, mensen ter beschikking stelt.

Misschien zelfs een kwestie van dankbaarheid voor wat God heeft geschapen en aan de mensen heeft gegeven. Hoe gebruiken we alles en Gods gaven in het bijzonder? Dat blijft een punt om over na te denken. Op dankdag zeker.

Mogen of moeten we dus een voorbeeld nemen aan God zelf? Doet God aan recycling? Of haalt God – oneerbiedig gezegd – voortdurend oude koeien uit de sloot? Zoals wij mensen nog al eens plegen te doen.

Prediker heeft in zijn wereld en zijn werkelijkheid ontdekt, dat er een cirkelbeweging zichtbaar is. De beweging van opgaan, blinken en verzinken. Dat heeft iets heel vermoeiends, zegt hij. De geschiedenis lijkt een eindeloze cirkelgang. Er is uiteindelijk niets nieuws onder de zon.

"Wat er is, was er al lang; wat zal komen, is er altijd al geweest. God haalt wat voorbij is altijd weer terug."

Het is: 'Lucht en leegte. Alles is leegte,' zegt Prediker. En het is onuitsprekelijk vermoeiend.

Hoe herkenbaar is dit voor ons? Is dat ook onze waarneming, wanneer wij op deze dankdag kijken naar ons werk en naar wat onze inspanning, onze arbeid heeft voortgebracht en opgeleverd? Wat het land heeft opgeleverd aan oogst en inkomen. Wat voor rendement onze investeringen hebben gehad.

We willen vanavond in de leer bij de Prediker, een wijsheidsleraar bij de gratie van God. Ik vat zijn les zo samen:

Bekijk je werk en dank de HEER!

Want: 1. God geeft het goede en 2. zijn werk is eeuwig.

1. God geeft het goede.

"Voor alles wat gebeurt, is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel."

'Er is een tijd om te bidden
en er is een tijd om te danken.'

U dacht, dat ik weer met de schriftlezing begon? Daar leek het inderdaad even op. Ik haalde het eerste vers weer aan. Maar in de stijl van Prediker 3 zei ik vervolgens iets anders.

Voor alles wat er gebeurt, is er een uur... Zo heb je bidstond voor gewas en arbeid en dan weer heb je dankstond voor gewas en arbeid. Zoals vanavond. Beide uren hebben in de loop van een jaar hun vaste tijden, al jaren lang. De tweede woensdag in maart en de eerste woensdag in november.

Beide dagen maken voor ons deel uit van een vaste christelijke jaarcyclus. Al vallen biddag en dankdag niet onder de officiële christelijke feestdagen. In onze beleving, zeker op het platteland, zijn het markante momenten. Aan het begin van een seizoen en aan het eind, als de oogst is binnengehaald.

'Er is een tijd om te bidden
en er is een tijd om te danken.'

Dat is wel een minder grote tegenstelling dan de duozinnen die Prediker dichterlijk neerzet in het begin van hoofdstuk 3: baren – sterven; planten – rooien; doden – helen; lachen – huilen; liefhebben – haten etc.

Maar er is onderscheid. Biddag heeft een iets ander karakter dan dankdag.

Rond biddag staan we aan het begin van een seizoen. Dan begin je met je werk en je weet niet wat er zal uitkomen. Ook daarvoor heeft Prediker een boodschap. Anti-stress-woorden zoals deze:

"Maar beter is één hand gevuld met rust dan beide vuisten vol gezwoeg en najagen van wind." (Pred. 4:6)

Prediker komt bewust op deze dankdag aan het woord.

Biddag en dankdag, beginnen en eindigen, zaaien en oogsten. Daar zit een element in van dat cyclische, waar Prediker tegenaan gelopen is en wat hij beschrijft uit eigen ervaring. Het is als het ware een illustratie van wat de Prediker hier neerzet als een voorlopige conclusie.

Prediker bekijkt het leven en de wereld. Betrokken als deelnemer, die er helemaal ingedoken is, in de mooie en de minder mooie kanten van het leven. Hij analyseert, evalueert en maakt dan zijn gevolgtrekkingen. In het geloof en met diep ontzag voor de Heer. Dat blijft zijn basis. En daar brengt hij zijn hoorders en lezers ook telkens naar terug.

Ook in ons tekstgedeelte komt dat aan de orde. Vers 14:

"Alles wat God doet, zo heb ik vastgesteld, doet hij voor altijd. Daar is niets aan toe te voegen, daar is niets van af te doen. God doet het zo opdat wij ontzag voor hem hebben."

Prediker doet in zijn boek verslag van zijn bevindingen. Zij hoofdconclusie is niet erg hoopgevend:

"Lucht en leegte, zegt Prediker, lucht en leegte, alles is leegte."

Zinloosheid lijkt troef. Positieve resultaten zijn eigenlijk niet te zien, niets dat werkelijk gewicht in de schaal legt. Althans, wanneer je het van de kant van mensen bekijkt.

Toch is de boodschap van Prediker niet het toonbeeld van zwartgalligheid. Hoeveel woorden wijdt hij niet aan het goede genieten van de gaven van God?

Prediker heeft het leven waargenomen en er aan deelgenomen, zoals het in werkelijkheid is. Hij aanvaardt het leven en beoordeelt het op zijn eigen waarde tegen het licht van Gods woord.

Het is Prediker duidelijk geworden dat je voor heel veel dingen geen verklaring kunt geven. Als mens kun je niet alle touwtjes aan elkaar verbinden. Je begrijpt niet hoe alles staat in een bezielde verband.

Prediker is niet radeloos geworden van zijn bevindingen. Want hij gelooft in God, die de wereld en de geschiedenis wel overziet en in zijn handen houdt.

Vlak voor ons schriftgedeelte van vanavond schreef Prediker:

"Het is daarom nog maar het beste voor een mens dat hij zich aan eten en drinken te goed doet en volop geniet van alles wat hij moeizaam heeft verworven. En ook dat, zo heb ik ingezien, is in de hand van God." (Pred. 2:24)

Gods hand is in alles, ook in het dagelijkse eten en drinken, in de verdeling van voedsel over de wereld. Wij kunnen er met geen mogelijkheid bij, waarom wij zo veel hebben, terwijl mensen ergens anders op de wereld omkomen van honger en

ellende. Dat is een onoplosbaar probleem voor het menselijke verstand. En naar het lijkt ook voor onze mogelijkheden of voor onze bereidheid. Alles in Gods hand. Er gebeurt van alles in de wereld.

*"Voor alles wat gebeurt, is er een uur,
een tijd voor alles wat er is onder de hemel."*

De contrasten zijn groot. Ze liggen op het niveau van leven en dood, van planten en roeien, van oorlog en vrede, van liefhebben en haten. De mens valt van het een in het andere. Soms een kwestie van een dag. Of van een seconde.

Hoe kun je dat met elkaar rijmen als mens? Wat levert jouw werk op?

God heeft de mensen besef van tijd gegeven. Zij kunnen en mogen over tijdsverloop en geschiedenis nadenken. Maar geen mens krijgt ooit een compleet overzicht van wat God doet.

Dat moet je ook niet willen, leert Prediker. Wees tevreden met wat God geeft aan gelovig inzicht.

"Ik heb vastgesteld dat voor de mens niets goeds is weggelegd, behalve vrolijk te zijn en van het leven te genieten.

Want wanneer hij zich aan eten en drinken te goed doet en geniet van al het goede dat hij moeizaam heeft verworven, is dat een geschenk van God." (vs. 12,13)

Prediker weet op grond van wat God zegt en op grond van eigen ervaring: God geeft het goede. Als Hij je in je moeitevol bestaan dingen te genieten geeft, dan is dat fijn. Dan mag je dat met vreugde en dankbaarheid uit zijn hand aanvaarden. Zonder bezwaren of schuldgevoelens.

Het goede genieten is geen verboden terrein voor kinderen van God. Uitbundig feesten evenmin. Denk aan het Loofhuttenfeest in Israël. Dat was een uitbundig oogstfeest. Bol van de dankbaarheid aan de Heer voor wat Hij heeft gegeven in de oogst. Dat was in elk geval de bedoeling.

Genieten mag, maar doe het wel gelovig met ontzag voor God. Lees het veelzeggende laatste hoofdstuk van dit bijbelboek.

Het goede genieten zit niet bij voorbaat in het mensenleven ingebakken. Het staat niet in onze macht het te pakken of te claimen. God geeft het goede, wanneer Hij wil en aan wie Hij wil. Maar dat sluit onze verantwoordelijkheid niet uit. Dat zal duidelijk zijn.

God geeft het goede aan zijn kinderen, maar ook aan mensen die Hem niet kennen, laat staan Hem vereren. Aan vroegere of moderne heidenen die denken God niet nodig te hebben.

Paulus zegt het zo tegen de heidenen in Lystra, als hij hen oproept zich van hun afgodendienst te bekeren tot de levende God:

"Wat doet u toch? Wij zijn mensen, net als u. Onze boodschap is nu juist dat u geen afgoden moet vereren, maar de levende God, die de hemel en de aarde en de zee heeft geschapen en alles wat daar leeft.

Hij heeft in het verleden alle volken hun eigen weg laten gaan, maar heeft toch blijk gegeven van zijn goedheid: vanuit de hemel heeft hij u regen geschonken en

vruchtbare seizoenen, hij heeft u overvloedig te eten gegeven en u zodoende vreugde gebracht.” (Hand. 14:15-17)

De Heer Jezus zelf zegt tegen zijn leerlingen over hun Vader in de hemelen:

“Hij laat zijn zon immers opgaan over goede en slechte mensen en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.” (Mat. 5:45)

Het komt voor ons aan op geloof in die God die alles in zijn hand houdt. Die gaven uitdeelt aan de een en ze opspaat voor een ander voor later.

Je kunt de gaven van God ook niet in eigen hand vasthouden. Het kan zomaar omslaan. Na welvaart komt plotseling een recessie. Voor alles wat er gebeurt, is een uur. Maar het staat tot op vandaag onder de voortreffelijke leiding en regering van God en van zijn Zoon Jezus Christus.

Elk werk heeft zijn saaie en moeitevolle kanten. Dat is al zo vanaf Genesis 3. Het is vaak moeizaam zwoegen. En we hebben allemaal wel eens geen zin.

Maar als je plezier in je werk hebt, is dat een zegen van God. Dan wordt die vloek van Genesis 3 als het ware een beetje geremd of opgeheven.

Ook dat is de werkelijkheid van het leven voor Gods kinderen. Het is goed om je dat te realiseren. Juist op dankdag. Alles is een gave van God: je werk, je arbeidsvreugde en je werkresultaat.

Kijk op dankdag eens zo naar je werk. Gelovig, lettend op Gods hand en zijn geschenken. Kijk naar je oogst. Kijk naar je bedrijfsresultaat tot nu toe. En geloof in God.

Bekijk je werk en dank de HEER.

Want: 1. God geeft het goede en 2. zijn werk is eeuwig.

2. Zijn werk is eeuwig.

Mensenwerk is stukwerk. Dat heeft Prediker duidelijk gezien. Het is ook onze eigen ervaring. Het zijn allemaal brokjes. Je werk is vaak onaf. Hoe vaak moet je niet opnieuw beginnen. Het is planten en rooien; afbreken en opbouwen; scheuren en herstellen; bewaren en weggooien.

Hoe betrekkelijk is alles toch! En wat maken wij mensen ons vaak dik om kleinigheden, om van alles en nog wat. Lucht en leegte, dat is de aard van het mensenwerk.

Gods werk is anders. Gods werk is eeuwig. Dat gelovige inzicht heeft de Heilige Geest aan de Prediker gegeven. Hij geeft het weer door aan ons.

“Alles wat God doet, zo heb ik vastgesteld, doet hij voor altijd. Daar is niets aan toe te voegen, daar is niets van af te doen. God doet het zo opdat wij ontzag voor hem hebben.” (vs. 14)

Er is dus letterlijk een hemelsbreed verschil tussen het werk van mensen en het werk van God. Mensenwerk is gebonden aan de tijd. Gods werk gaat boven alle aardse tijd uit. Het is voor eeuwig en heeft eeuwigheidswaarde. Want de HEER is de eeuwige God. Zijn werk is van de lange duur, blijvend en onveranderlijk.

Als mens heb je daar geen enkele invloed op. Je kunt er niets aan toevoegen en je kunt er niets van af halen. Dat betekent ook: je hebt geen invloed op Gods zegen of op zijn vloek. Je kunt de zegen niet verminderen of vermeerderen. Je kunt ook je kruis niet verlichten of verzwaren.

Gods werk is eeuwig. Zijn besluiten onveranderlijk. Toch betekent dat niet dat het noodlot regeert in de wereld. Dat het leven één groot gokspel is, een waagstuk, waarbij je het goed of slecht kunt treffen.

Gods bedoeling met zijn regering van de wereld is, dat men voor Hem diep ontzag heeft. Daar heb je één van de hoofdlijnen in dit bijbelboek. Leren ontzag voor God te hebben. Prediker laat zijn boek daarop uitlopen zelfs.

"Alles wat je hebt gehoord komt hierop neer: heb ontzag voor God en leef zijn geboden na. Dat geldt voor ieder mens, want God oordeelt over elke daad, ook over de verborgen daden, zowel over de goede als de slechte." (Pred. 12:13,14)

Dat wil God van ons en van alle mensen: dat wij diep ontzag hebben voor Hem en zijn rechtvaardige beslissingen. Ook al snappen we er geen lor van.

De Heer vrezen, dat is: je verschrikkelijk klein voelen bij die machtige God. En tegelijk wegkruipen in zijn milde vaderhand. Je blik vol bewondering en verwachting naar Hem op slaan. En dat in je houding laten merken.

Dat respect voor God gaat samen met het volste vertrouwen in God en zijn beleid. Want je macht Hem kennen als de almachtige God en als getrouw Vader in Jezus Christus.

Al wat God doet is eeuwig, heeft eeuwigheidswaarde. Dat betekent in principe ook, dat ons mensenwerk op aarde aan de zinloosheid en de leegte onttrokken is. God werkt op deze aarde. Hij schakelt in zijn beleid mensen in. Hij maakt met de mensen en met deze wereld geschiedenis.

"God heeft alles wat er is de goede plaats in de tijd gegeven, en ook heeft hij de mens inzicht in de tijd gegeven." (Pred. 3:11)

God heeft alles voortreffelijk geschapen. Voortreffelijk is nog altijd wat God doet. Hij doet geen slechte dingen. Zijn werken zijn niet kwaad en bedrieglijk. Wat er ook gebeurt, dat blijft Prediker vasthouden.

Dat is en blijft een geloofsuitspraak. Waarmee de ervaring van mensen niet altijd strookt.

De Heer omspant de loop van de tijden. Hij is de God van de lange duur en van het grote geheel. Hij houdt het overzicht. God trekt lange lijnen. Hij maakt voor ons ook golfbewegingen in de geschiedenis. God vergeet de dingen uit het verleden niet. Hij haalt het weer tevoorschijn.

"Wat er is, was er al lang; wat zal komen, is er altijd al geweest. God haalt wat voorbij is altijd weer terug."

Nu komt de vraag van het begin weer terug. Doet God aan recycling? Jazeker.

Haalt de Heer oude koeien uit de sloot? Beslist niet. Daar gaat het hier niet om. Ook niet als het gaat om fouten en zonden van zijn kinderen.
De profeet Micha belijdt:

*"Opnieuw zult u zich over ons ontfermen
en al onze zonden tenietdoen.
Onze zonden werpt u in de diepten van de zee."* (Micha 7:19)

Maar dingen uit het verleden duiken zo weer op door Gods toedoen. Dingen die door mensen al lang waren afgedaan als verouderde ideeën. Wat in de mensenwereld of in de kerk nieuw lijkt of als nieuw gepresenteerd wordt blijkt er allang te zijn geweest. En de dingen van de toekomst hebben hun wortels in het verleden. Dat is Gods werk. Dat is zijn beleid.

Dat laat het betrekkelijke zien van wat mensen doen. En tegelijk het constante in Gods werk. God haalt wat voorbij is altijd weer terug.

Dat geeft ons het idee van een cirkelgang. En voort wentelen de eeuwen. We kennen de jaarcyclus van lente, zomer, herfst en winter. Het vaste patroon van dag en nacht, van zaaien, groeien en oogsten. Voor alles heeft God zijn eigen tijd. En vaste patronen. Dat heeft God afgesproken met de mensen en met heel de schepping na de zondvloed. Genesis 8:22.

De geschiedenis lijkt een cirkelgang. Toch gaat het voort en gaat het vooruit. Ik denk hier aan schroefdraad. Je draait de schroef en hij boort zich dieper het hout in. Dat doet de Heer, de Timmerman.

Prediker constateert dat Gods woord uitkomt. De vaste patronen zijn herkenbaar, maar niet in de setting van toeval en noodlot. Maar in de hand van God, de levende Heer, de vader van Jezus Christus.

Eeuwig is Gods werk. Vooral dat in Jezus Christus, die de zin en de spil van de geschiedenis is.

Prediker, denkend en schrijvend aan het eind van het Oude Testament, heeft om de komst van Christus geroepen. En Hij is gekomen, op Gods tijd.

*"Voor alles wat gebeurt, is er een uur,
een tijd voor alles wat er is onder de hemel."*

Ook voor de geboorte en het kruis van Christus en voor zijn opstanding. Aan Hem ontlene ons leven en ons werken hun zin. En dankbaarheid hecht zich vooral vast aan Christus' werk voor ons.

Bekijk je werk en dank de Heer.

Je kunt vandaag niet langs het kruis en het lege graf van Jezus heen kijken. Ons werk blijft stukwerk. Ongetwijfeld. Maar het heeft waarde en het houdt waarde, omwille van Christus, onze levende Heer.

Ons slotakkoord is: "Heb ontzag voor God, geloof in Jezus en wees dankbaar."

"Kortom, geliefde broeders en zusters, wees standvastig en onwankelbaar en zet u altijd volledig in voor het werk van de Heer, in het besef dat door de Heer uw inspanningen nooit tevergeefs zijn." (1 Kor. 15:58)

Want God neemt het mee naar zijn toekomst. Zijn werk en het onze. In Christus.

Amen.